

заробітна плата, але не більше трьох місяців з дня закінчення строкового трудового договору [4].

Отже, законодавець потурбувався про жінок та осіб із сімейними обов'язками, зробивши для них низку пільг, та покращив особливості правового регулювання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Кодекс законів про працю України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

3. Гаращенко Л. П. Працівники з сімейними обов'язками: поняття та юридичні гарантії у проекті трудового кодексу: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36859/44-Garashchenko.pdf?sequence=1>

4. Інна Кривенко. Особливості правового регулювання праці жінок: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://hrliga.com/index.php?module=news&op=view&id=20746>

УДК 347.633-058.854

*Калінюк Анжела,
доктор філософії,
старший викладач кафедри цивільно-
правових дисциплін НАВС*

ПРАВО ВІТЧИМА, МАЧУХИ НА ЗАХИСТ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ПАСИНКА, ПАДЧЕРКИ

Доктрина цивільного права розрізняє поняття охорони та захисту суб'єктивних прав. Так, В. О. Тархов вважає, що правова охорона існує постійно, має своєю метою забезпечення прав та запобігання їх порушенню. Захист, на відміну від охорони, використовується в разі порушення права, погрози його порушення або оспорювання такого права [1, с. 259-260]. О. П. Сергеев пропонує розглядати поняття охорони права в широкому та вузькому сенсі. На його думку, охорона права в широкому сенсі включає в себе міри не тільки правового, а й економічного, політичного, організаційного та іншого характеру, які спрямовані на створення необхідних умов для здійснення суб'єктивних прав. У вузькому сенсі під охороною розуміються передбачені законом міри, направлені на поновлення або визнання права, а також на захист цих прав у разі їх порушення чи оспорювання [2, с. 240.] М. С. Малєїн розрізняв поняття охорони та поняття захисту. На його думку, охорона включає в себе всі юридичні правила, що стосуються певного блага. Під захистом він розумів міри,

передбачені законом на випадок порушення права [3, с. 18-19]. Як бачимо, поняття «охорона» та «захист» є взаємопов'язаними, але не тотожними поняттями.

В контексті даного дослідження під захистом ми пропонуємо розуміти встановлені законом способи, спрямовані на відновлення порушеного чи оспорюваного права. Під захистом прав та інтересів пасинка, падчерки слід розуміти правомірні дії вітчима, мачухи, які здійснюються шляхом звернення до юрисдикційної або неюрисдикційної форми захисту з використанням визначених законом способів захисту. Під способами захисту суб'єктивних цивільних прав розуміються закріплені законом матеріально-правові засоби примусового характеру, за допомогою яких здійснюється відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) прав.

Відповідно до ст. 16 ЦК України способами захисту цивільних прав та інтересів можуть бути: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб [4].

Ст. 18 СК України до способів захисту сімейних прав та інтересів віднесено: встановлення правовідношення; примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку; припинення правовідношення, а також його анулювання; припинення дій, які порушують сімейні права; відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права; відшкодування матеріальної та моральної шкоди; зміна правовідношення; визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб [5].

Отже, захищаючи права та законні інтереси пасинки, падчерки вітчим, мачуха можуть звернутися до будь-якого із визначених законом способів захисту цивільних та сімейних прав.

Інше питання – на яких правових засадах вони можуть здійснити такий захист. Відповідь, у принципі, не передбачає довгих пошуків, адже в цивільному та в цивільному процесуальному праві існує інститут представництва.

Права та обов'язки батьків, а отже і вітчима або мачухи, не зводяться лише до вчинення тих дій, які безпосередньо можуть підпадати під ознаки виховного процесу, спрямованого на формування

повноцінної особистості дитини. Такої ж мети можна досягнути і іншими діями, зокрема і тими, які дають зрозуміти дітям (пасинку, падчерці), що вітчим, мачуха відстоюють їхні права, чи це образа з боку будь-якої сторонньої особи (самозахист) чи, наприклад, пред'явлення позову до суду про визнання дитини як обов'язкового спадкоємця тощо. Іншими словами вітчим, мачуха повинні вживати будь-яких заходів для того, щоб забезпечити охорону, недоторканість особистих, майнових прав падчерки (пасинка), їх інтересів, поки вони не досягнуть того ступеню фізичної і духовної зрілості, з якою закон пов'язує повну самостійність людини. Саме так, зазначає О. М. Нечаєва, повинно тлумачитися право вітчима, мачухи на захист дитини, з матір'ю (батьком) якої їх пов'язують сімейні відносини [6, с. 34], і ми не бачимо підстав спростовувати таке твердження. Тобто, з обов'язків по вихованню, безпосередньо впливають і обов'язки вітчима, мачухи щодо захисту прав та інтересів падчерки (пасинка), в силу чого, вітчим, мачуха, поряд з рідним батьком (матір'ю) в першу чергу є особами, на яких покладається захист та представництво прав та інтересів неповнолітніх дітей. При цьому, як вірно зауважує Є. М. Ворожейкін, «захист не передбачає дій як лише наслідку порушення прав дитини. Навпаки, основне завдання щодо захисту прав та інтересів дітей повинно зводитись до запобігання порушення цих прав та інтересів» [7, с. 192–193].

Очевидним є факт, що особливою категорією повноважень вітчима (мачухи), в загальній системі виконання сім'єю своїх функцій, є захист прав та інтересів дітей – падчерки (пасинка) поза сім'єю. З цієї точки зору уявляється справедливим твердження, що «право на представництво, яке входить до змісту ряду сімейних правовідносин і нерозривно пов'язане з обов'язками батьків, усиновлювачів, опікунів, по захисту прав та інтересів дітей, реалізується за межами цих відносин – у сфері цивільного обороту, по відношенню до третіх осіб, тобто в рамках зовнішніх цивільно-правових відносин представництва в якості повноваження, заснованого безпосередньо на законі (повноваження батьків) або адміністративному акті (повноваження усиновлювачів, опікунів)» [8, с. 63]. Покладення на батьків, а отже, і вітчима, мачуху обов'язку захищати права та інтереси падчерки (пасинка) обумовлено тим, що останні обмежені (в силу віку, а відповідно і розвитку) у можливості самостійного здійснення і захисту своїх прав та інтересів. Але навіть у тих випадках, коли діти, відповідно до закону наділені правом самостійного захисту своїх прав та інтересів, вітчим, мачуха не позбавляються такого права і можуть звернутися за захистом прав та інтересів пасинка, падчерки до компетентних органів.

Список використаних джерел:

1. Тархов В. А. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций. Чебоксары : 1997. 322 с.
2. Гражданское право : учебник Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. Москва : 2001. Т. 3. 632 с.
3. Малейн Н.С. Возмещение вреда, причиненного личности. Москва : 1965. Юрид.лит. 230 с.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 01.07.2020).
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2001 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135.
6. Нечаева А.М. Брак, семья, закон. Москва : Наука. 1984. 145 с.
7. Невзгодина Е.Л. Право на представительство в семейных правоотношениях. Вопросы совершенствования гражданско-правового регулирования. Томск. Изд-во Томского ун-та. 1990. С. 63–71.
8. Ворожейкин Е. М. Семейные правоотношения в СССР. Москва : Юрид. лит. 1972. 336 с.

УДК 342.72/.73:347.121.2:349.23-043.86

*Камінський Дмитро,
студент ННІ № 2 НАВС
Науковий керівник: Шаповал Леся,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИТУ ПРАВА НА ВІДПОЧИНОК В УКРАЇНІ

Питання щодо забезпечення конституційного права людини й громадянина на відпочинок в Україні та пропозиції щодо їх вирішення досліджуються постійно, однак внаслідок змінюваності суспільних потреб та новітніх тенденцій у правовому регулюванні значна частина питань залишається не розкритими.

Слід зазначити, що однією із функцій Конституції України є саме гарантування реалізації прав шляхом визначення або ж заборон або покладенням обов'язків на певні державні органи. Разом з тим, ефективність такого гарантування є доволі спірною.

До прикладу, В. М. Попова визначає, що на жаль, конституційні норми відображають переважно, опосередкований тип діяльності держави в соціальній сфері. Не сформульована чітка і пряма відповідальність держави перед людиною і громадянином, а також індивіда перед державою» [1, с. 74]. У межах забезпечення права на відпочинок держава не має прямих обов'язків щодо матеріального